

HÍRMONDÓ

Balassi Bálint Könyvtár

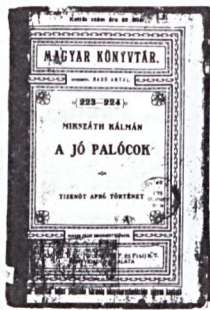
1997 MIKSZÁTH KÁLMÁN EMLÉKÉV

1847. január 16-án született Nógrád megye nagy egyénisége,
a magyar irodalomtörténet jelentős alakja

PRÓZA. Most veszem észre, hogy ez a nemes szó, mely a latinban - prosa - egyenest, közvetlent jelentett, lassanként csúfnévvé vált ajkunkon. Manapság az ami lapos, ami száraz, ami lelketlen, próza. Holott minden prózának lelke van.

Kosztolányi Dezső

A jó palócok és a Tót atyafiak írója

A föld gondolkozik is. Gondolatai a virágok. Avagy honnan van az, hogy az elhagyott rengetegben, hová emberi kéz nem ültette, hová madár sem viszi a magvát, egy nap ezer meg ezer soha nem látott színű és alakú virág támad magától? A föld költészete ez! Az ő új gondolatai!

Lapaj, a hfres dudás

Budapest, az első állomás Balassagyarmat után, nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, nem hozta meg az írói sikert, súlyos anyagi gondok közepette élt. Kisfia halála, feleségétől való kényszerű válása magányba és elkeresedésbe sodorta.

*Mikszáth Kálmánról
visszaemlékezései. Bp. 1922.*

A Szegedre érkezés jelentős fordulat volt életében. 1882-ben ő maga így értékelte: "Innentől kezdve jól ment a dolgom, írhattam kedvemre, senki sem mondta: ezt szabad, ezt nem szabad írni: ez alapította meg a szerencsém, hogy itt szabadon kibonthattam szárnyaimat. Írtam ami jölesett, közben megszerettem a szegedieket, ők pedig engemet. Ez a kölcsönös szeretet jó hatással volt csüggedt lelkemre, újra éltem..."

A szegedi publicisztikai termés 1878 augusztusától az év végéig több mint ötven

írás, 1879-ben kb. százötven, 1880-ban kétszáznál is több. Megjelent önálló kiadásban két terjedelmes röpirata. A szép-irodalmi termés 1878 és 1881 között közel ötven novella és elbeszélés. 1879-ben a nép ajkáról ellesett tréfás szólásokat, falucsúfoló anekdotákat közöl. Az igazi humoristák c. anekdota-gyűjteményében.

A szülőföldje parasztjairól szóló novella-sorozatának kiteljesedésében ösztönözhetette Pintér Sándor első műve, a Palócokról c. füzet. Erről a Szegedi Napló 1880. szeptember 19-i számában recenziót is írt, kommentálta és kiegészítette saját néprajzi, folklorisztikai megfigyeléseivel.

Szeged története: 3. köt. 2. rész

A palócokról

..ki győzné elszámolni azt a sok ellesni érdemes, apró vonást, mely olyan szeretetre méltóvá teszi őket, hogy az egész ország öfölköltük humorizál, de nem úgy, ahogyan a rátótiak vagy a göcsejiek fölkölt, ostorozó gúnnyal, hanem szeretettel melegített édes gyöngédséggel.

... annyi az eredetiség ott a "kilenc várkastélyok" tövében, vagy ahogy ők maguk szokták nevezni Palóciát: a "Karancseszki vármegyében", mint ahány fűszál az alföldi rónán.

S idéz még néhány kérdés-felelet mondatot, mely palóc észjárással születhetett csak meg: az "originális népfaj" talányos, valamit mondó, valamit elleplező modorában.

... azt állítani, hogy a szegedi földre plántált tó a mi homokunkból nyerte volna nemes kvalitásait, bolondság volna, de az is bizonyos, hogy ha máshol vert volna

gyökeret a Mikszáth poézise, más színűek, illatúak, zamatúak lettek volna a gyümölcssei, nem olyanok, aminők. Fának is, földnek is van oka hálásnak lenni a másik iránt.

... Tehát: tartjuk a just ezekhez a mélytűzű drágakövekhez.

Mielőtt magukra vonták volna a fővárosi könyvkiadók figyelmét, már megjárták a külföldet is. A Naplóban megjelent lehetlennom apróságokat a legelőkelőbb német szépirodalmi lapok siettek áttenni a maguk nyelvére.

Móra Ferenc

A Tót atyafiak 1881 augusztusában Szegeden, A jó palócok 1882 januárjában Budapesten jelent meg.

Az olvasók azonnal a hatása alá kerültek. A kritika is példátlan egyöntetűséggel dicséerte.

Mikszáth örömmel fogadta elbeszéléseinek új és új kiadásait. 1890-ben a Légrádi Kiadó megjelentette a díszes, album alakú negyedik kiadást, amelyhez az illusztrációkat a kor jeles festői készítették, s amelyhez hasonló díszes kiállítású könyvet addig nem alkottak magyar műhelyben.

Nem is hiszem, hogy nem a vén Galandáné boszorkányozott meg - tréfálkozik kedvesen az író a kiadóval, s rója tovább a nemes kötekedés szavait:

E könyvből, melyet te is úgy szeretsz, az a rész legyen a szebbik, amit te adtál hozzá.(!)

Nem hogy kicsinyelni akarnám a könyvet, hiszen én írtam, egy darab a lelkemből. S aztán jó volt hozzám. Sok örömet szerzett. Olyan kis mesebeli könyv lett, aki megrázkódott és azt mondta: "Gyere kedves gazdám, a hátamra, elviszlek, ahova el akarsz jutni." Elvitt a Kisfaludy-Társaságba, elvitt az akadémia tudósai közé, elvitt a törvénykezési terembe. Hiszen az igaz, hogy szegény voltam, szegény maradtam, pénzt nem hozott az én könyvecském, de elég szép volt tőle ennyi is.

Mikszáth Kálmán

/Tolnai Gáborné/

75 ÉVE VÁROS SALGÓTARJÁN

Salgótarján rendezett tanácsú városként nagy figyelmet fordított bevételeinek és kiadásainak átrendezésére. A bevételek között szerepelt a városi ingatlanok haszonjövödelme, közszolgáltatások (anyakönyv, marhalevél), jogok és javadalmak (helypénz, iparigazolványok kiállítása), iskolai bevételek, fogyasztási adó, városi adók (ebadó, járdaadó, vigalmi adó) stb.

A kiadások között szerepltek: bérek, irodaszerek, tőzoltói, katonai, közegészségügyi, jótékonyági, szegényügyi, közművelődési és egyházügyi kiadások. Ki kellett még fizetni a vármegyei pótdadókat, törleszteni kellett az adósságokat, számítani kellett rendkívüli kiadásokra is.

Ezért a városi képviselőtestület rövid időn belül bérbeadta a helypénzszedést és az évi négy országos

vásár mellett a heti vásárok helypénzével is növelte bevételeit.

1922. július 1-től a város megszerezte a mutatványosi jogot és így a településen már működő ún. "Apolló" mozgófényképszínház bevételei is a várost illették meg. A mozi bérbeadásáról a mozibizottság gondoskodott s a mindenkori bevétel 10 %-át plusz 10 %-os vigalmi adót be kellett fizetni a város pénztárába.

1923-ban a város vezetősége, szintén a bevételek növelése céljából, a pénzügyminisztériumhoz fordult, hogy számára engedélyezzék a településen lévő vállalatokkal szemben a társulati adó 100 %-os kivetését. Dr. Vass József népjóléti miniszter segítségével végül is Salgótarján megkapta a nagyüzemek forgalmi adójának 80 %-át.

1926-1927-ben jelentős fordulat állt

be a város bevételi lehetőségeiben. 1925. szeptember 11-én ugyanis a Magyar Királyi Belügyminisztérium 4519/1925/IV. sz. rendeletével Salgótarján 8.512.800.000 korona külföldi kölcsönhöz, az ún. Speyer-kölcsönhöz jutott. Az árfolyamvesztés, a negyven évi törlesztés terhei, a költségek, bankjuttalék levonása után végül is a város 6.565.389.111 koronához jutott.

A kölcsön felhasználásáról a képviselő

rosi beruházások. 1923-ban pengőben számolva 29.100, 1924-ben 114.500, 1925-ben 300.400 pengőt tett ki a beruházás összege. 1926 kiugró év lehetett 618.500 pengővel. Enyhe csökkenéssel még 1927-ben is magas a beruházás összege: 422.900 pengő, 1928-ban pedig beállt ismét a korábbi szintre: 129.800 pengőre.

Melyek voltak a legjellegzetesebb beruházások? Megállapíthatjuk, hogy a városiasabb jellegzetet szolgálták. 1924-

ben például utcaburkolás, utcarendezés, Piac tér rendezés, kútház építés volt a jellemző. 1925-ben vízvezetéki próbafúrások, polgármesteri ház átalakítás, polgármesteri kert kialakítás, uszoda építés, orvosház vásárlása a legjellegzetesebb. 1926-ban a Tarján patak rendezése - ehhez kapcsolódó in-

lőtestület kialakított egy elképzelést: magánlakások építésére 1.053.000.000 korona kölcsönt nyújt, kocsislakásokat épít 240.000.000 koronáért, rendezi a Tarján patakot 1.900.000.000 koronáért, városi vágóhidat épít 2.760.000.000 koronáért, rendezi a Menház utcát 477.000.000 koronáért. A Megyei Törvényhatósági Bizottság elfogadta a külföldi kölcsön felhasználásának ezt a tervét, két feltételt azonban kikötött: a külföldi kölcsön visszafizetési ideje alatt a város ingatlan vagyont csak hasznos beruházás céljára terhelni és a városi hivatalnokok, helyi kisvállalkozók lakásépítése céljából biztosított hitelt feltételhez köti. A város ugyanis ingyen telket is adott, amit azonban így a tulajdonos nevére csak a hitel visszafizetése után lehetett bejegyezni.

Íly módon lendületet vehettek a vá-

kások, kocsolyapálya, uszodaóri lakásépítés s a lakásépítési kölcsön voltak a legmeghatározóbbak.

1927-ben megépült a közvágóhíd, utak, Vásártér rendezése, iskolák tartozása, "Újvárosrész" építése és az ínségmunkák vitték el a legnagyobb összegeket.

1928-ban a köztemető bekerítése, tűzoltófelszerelés vásárlása, "Újvárosrész" csatornázása, utak rendezése, sétátér létesítése, cédulaház építése, diszpolgárok arcképének megfestése, uszodai esőhálózat kicserélése telt ki az előbb említett beruházási összegből.

A városias kép kialakítása indokolt volt, hiszen 1927-ben a város 34 utcájában és négy jelentősebb terén összesen 3.010 méteren volt kockakő burkolat és 240 méteren betonburkolat.

/Bódi Györgyné/

GYEREKNEK

VÉDETT MADARAINK

A legnagyobb európai bagoly az uhu.

Latin neve: *Bubo bubo*. Ugye ismerősnek hangzik minden gyerekek: dr. Bubó?

Most pedig ismerkedjék meg közelebbről az igazi uhuval. Hazánkban ma már csak középhegységeink néhány pontjáról ismerjük fészkelését. Számuk az utóbbi évtizedekben megfogyatkozott. Hazai állománya mindössze 8-10 párra tehető.

Sziklaüregekben, sziklás területeken a talajon, ritkábban elhagyott fészkekben, vagy öreg fák odvaiban fészkel.

A költőhelyéhez ragaszkodik, oda évről-évre visszatér. Az öreg madarak többnyire még télen is ennek környékén maradnak, a fiatalok viszont távolabbra is elkóborolnak. Magyarországon 1925-ben került védelem alá.

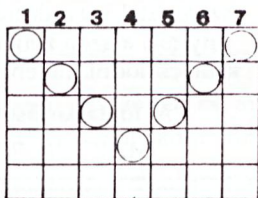
Az uhu a kipusztulás veszélyébe került fokozottan védett faj, elpusztítása bűncselekménynek minősül.

Irodalom: Vörös könyv, Bp.: Akad. K., 1989.

/Füzesi Istvánné/

REJTVÉNY

Mulatságok ideje

Vízkeresztől hamvazószerdáig tart a bálók, mulatságok ideje, melynek elnevezése a rejtvényből kiderül. Írjátok be a függőleges sorokba a megfelelő válaszokat, majd a körrel jelölt betűket olvassátok össze!

1. Vállfa, de balatoni hal
2. Bírói palást
3. Madár "fegyvere"
4. Népies hossz mérték
5. Haderők jelentősebb összecsapása
6. Nagyszülők kedvence
7. Gyomos

Beküldési határidő: 1997. február 20.

Cím: Balassi Bálint Könyvtár Gyermek-könyvtára, 3101 Salgótarján, Pf. 18

A januári rejtvény megfejtése:
Bors Józsefné Balogh Borbála

Nyertesek:

Gubán Dorottya, Salgótarján, Kassai sor 6/a.; Unger Adrienn, Salgótarján, Pécskő út 12/A.

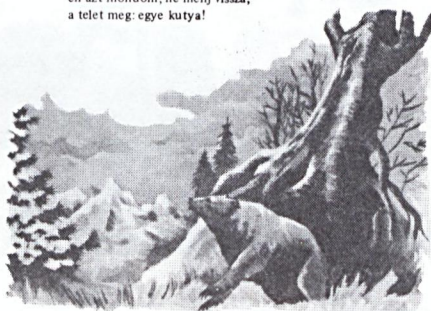
VERS

Február

Csikorgott a vén január,
Frissen, szánon jött február.
Havat, jeget bőven hozott,
az ereszen jégsap lógott.

Holnap lesz a medve napja,
visszamegy-e a barlangba?
– Jól gondold meg, Mackó komám,
a télnek még foga lesz ám!

Ha úgy döntesz, Öreg pajtás,
kellene még egy kis alvás,
én azt mondom, ne menj vissza,
a telet meg egye kutya!

ÉVFORDULÓ

FEKETE GYULA 75 éve született Mezőkeresztesen, szegényparaszti családban. Elemi iskolái után a sárospataki Református Gimnáziumban érettségizett. Népi-kollégistaként a budapesti Műegyetem Közgazdaságtudományi Karán tanult tovább.

Irodalmi pályáját újságíróként kezdte, de első verseit már gimnazista korában közzölték különböző ifjúsági lapok. Írói kibontakozása az 1150-es évekre tehető.

A fiatalok számára ifjúsági regényeket, elbeszéléseket, gyermekverseket, tudományos-fantasztikus regényeket és ismeretterjesztő könyveket ír. Több ifjúsági művét idegen nyelven is kiadták.

Történeteibe szívesen beleszövi ifjúkori emlékeit és kalandjait.

Irodalmi munkásságáért 3 évben is József Attila díjat kapott.

Válogatás műveiből:

Bodrog-parti szerelmek (ifjúsági regény, 1981); Esztendőre vagy kettőre (gyermekversek, 1987); A kék sziget (tudományos-fantasztikus regény, 1976); Kincskereső Pipitér (ifjúsági regény, 1980); Fortélyos félelem igazgat (ismeretterjesztő mű, 1977)

/Máté Lászlóné/

ÚJ KÖNYVEINK

Claridge Marit TERMÉSZET- TUDOMÁNYOS FEJTÖRŐ

A Park Kiadó FEJTÖRŐ sorozatának kötetei egy-egy tudományág alapjait foglalják össze rövid ismertetések, látványos illusztrációk, lényegre törő kérdések és megoldások formájában. Segítségükkel valamennyien ellenőrizhetitek tudásotokat, megfigyelőképességeteket, következtetőképességeteket és számtalan új ismeretet szerezhettek.

Van Cleave, Janice FÖLDRAJZ

Könnyű és játékos gyakorlatok a földrajz játékos tanulásához.

Hogyan csinálhatsz térképet agyagból? Mi a tájoló? Hogyan követik a tudósok a hurrikánokat? Hogyan változott a Föld népessége?

Ezekre és még rengeteg más kérdésre választ kaptok a könyv elolvasásakor.

Kísérletek és gyakorlatok is segítik a jobb megértést.

/Horváth Andrásné/

ÚJ VIDEOFILMJEINK

JULIANUS

Színes magyar-olasz irodalmi adaptáció
HONNAN JÖTTÜNK ÉS HOVÁ TARTUNK ...?

1235-36-ban a domonkos rendi szerzetes, Julianus barát emberfeletti útra vállalkozott: megkeresi a honfoglaló ősök leszármazottait. Az ereje teljében lévő férfiú meggyőződése, hogy minden magyarra szükség lehet az ország sorsának jobbrafordítása érdekében. Meg kell találni az őseket, meg kell őket téríteni, haza kell őket hívni. Meggyőződése, hogy együtt erősebben, nagyobb eséllyel képesek szembeszállni a bel- és külföldről egyaránt fenyegető veszedelemmel.

A királytól kapott pénzen lovakat és felszerelést vásárol. A legbiztonságosabbnak a Konstantinápolyon keresztül, a Kaspi-tenger felé vezető út kínálkozik. Három szerzetestársával egy számukra rendkívüli veszélyeket rejtő világban nehezen igazodnak el, de elszántságuk, mély hitük és akaratauk segíti őket az emberi túróképesség határán...

A filmben olyan világsztárokat csodálhatunk meg, mint Franco Nero, Nino Manfredi, Raf Vallone, de a főszerepet játszó Hirtling István, valamint Bán János, ill. a zenés produkciókból ismert Varga Miklós és Vikidál Gyula is igazolta a rendező Koltay Gábor bizalmát.

A 165 perces filmhez jó szórakozást kívánunk!

/Kocsis Zoltán/

Péntek Esti Muzsika

KOJAK

Kortárs Jazz Klub

ROCKRESSIVE

Február 7. 18.00 óra

STAN GETZ:

Billy Highstreet Samba

AUDIENCE

KEITH JARRETT: Silence

* * *

Február 21. 18.00 óra

SZAKCSI: Straight Ahead

CURVED AIR

JAVON JACKSON:

For one who knows

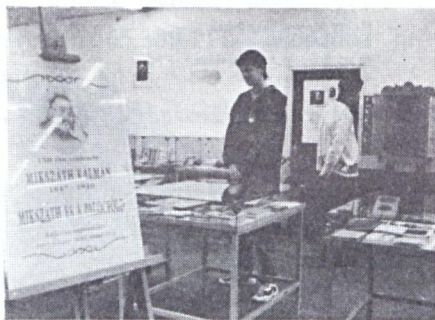
A klub támogatója:

CD-CENTRUM (St., Pécskő u. 3.)

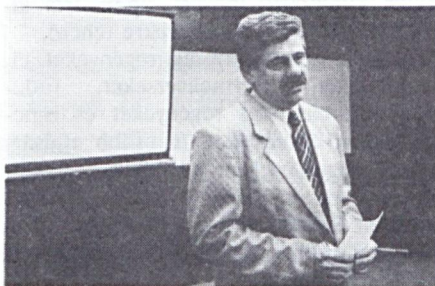
KIÁLLÍTÁSOK ESEMÉNYEK

Január 14-én dr. Praznovszky Mihály, a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója nyitotta meg MIKSZÁTH ÉS A PALÓCFÖLD címmel rendezett kamarakiállításunkat, melyet az író születésének 150. évfordulója tiszteletére rendeztünk.

A megnyitón közreműködött Guthy Éva énekművész. A kiállítást az érdeklődők június 30-ig tekinthetik meg.

Az évforduló alkalmából meghirdetett MIKSZÁTH FILMNAPOK rendezvényt sorozatot ugyanezen a napon Korill Ferenc, a Salgótarjáni Városi Televízió műsorigazgatója nyitotta meg. A filmnapok keretében Mikszáth Kálmán műveinek filmadaptációi kerültek bemutatásra.

Január 26-án a Balassi Bálint Könyvtár és vendégei köszöntötték a Magyar Kultúra Napját.

Februári programajánlat

Február 11-én a könyvtár Bóna Kovács Károly Galériájában nyílik a galéria névadójának képeiből rendezett, NÓGRÁDI BÁNYÁSZÉLET c. kiállítás.

Ezen a napon a művész születésének 100 éves évfordulója alkalmából könyvtárunk Bóna Kovács Károly alakját megjelenítő "emlékfalat" avat. A műalkotás Erdei Sándor képző- és iparművész alkotása.

A Salgótarjáni Modell- és Makettklub ebben az évben is minden héten kedden, 16 órától várja az érdeklődőket foglalkozásaira.

ZENÉS PIHENŐ

1997. február 14-én
és február 28-án 18 órától

szeretettel várunk mindenkit, aki nyitott a szép zenére, szeretne kikapcsolódni, pihenni, feltöltődni.

A foglalkozást vezeti:
MÁRTON REZSŐ

NYITVATARTÁS

HÉTFŐ	Szünnap
A földszinti folyóiratolvasó látogatható	10 - 15.30
KEDDTŐL-PÉNTEKIG	10 - 18
Zenei részleg	13 - 18
SZOMBATON	9 - 13

TELEFONSZÁMAINK

Központ 416-777

MELLÉKÁLLOMÁSOK

Általános tájékoztatás	31
Kölcsönzés, nyilvántartás	28
Szaktájékoztató	25
Gyermekkönyvtár	32
Megyei módszertan, ellátóközpont	20

HÍRMONDÓ Kiadja a Balassi Bálint Könyvtár. Felelős kiadó: Fehér Miklós ig. Megjelenik: havonta HU ISSN 1218-1994. Szerkesztőbizottság: Balogh Zsuzsanna, Bódi Györgyné, Gece Zsuzsanna, Oroszné Katona Anna, Füzesi Istvánné